

Yliopistojen opetusalan liitto YLL

Puheenjohtajan kirje 5/2016

7.12.2016

Hyvä YLLiläinen,

tämä kirje sisältää tietoa työajan pidennyksestä 1.1.2017 alkaen, kieli- ja viestintäopetuksen yhteistyöstä korkeakoulusektorilla, tekijänoikeuksista sekä joistakin muista ajankohtaisista asioista. Kirjeen lopussa tietoa uudesta jäsenkortista.

Vuosittainen työajan pidennys 24 tuntia

Kilpailukyky sopimuksen mukainen 24 tunnin vuosittainen työajan lisäys astuu voimaan 1.1.2017. Tästä johtuen jo kevätlukukaudelle kohdistuu 12 tunnin työajan lisäys, mikäli työnantaja osoittaa vastaavasti tehtäviä. Muun henkilöstön osalta päivittäiseen työaikaan lisätään 6 minuuttia. Osa yliopistoista on ottamassa työajan pidennyksen käyttöön vasta lukuvuoden 2017–2018 alusta.

Tammikuun alussa voimaan astuu myös työehtosopimuksen ns. kriisilauseke: mikäli työnantaja ja työntekijöiden edustajat yhdessä toteavat yliopiston taloudellisen tilanteen niin kriittiseksi, että työpaikkoja on uhattuna, voidaan neuvotella palkkojen tai vastaavien etuuksien tilapäisestä alentamisesta irtisanomisten välttämiseksi.

Kieltenopetuksen yhteistyön lisääminen korkeakoulujen välillä

1.8.2016 voimaan tullut yliopistolain muutos mahdollistaa korkeakouluille kielten ja viestinnän opetuksen hankkimisen toisesta korkeakoulusta. Lappeenrannan teknillinen yliopisto on jo päättänyt hankkia kieli- ja viestintäopinnot Saimaan ammattikorkeakoulusta ja siirtää oman kielikeskuksen opetushenkilöstön ammattikorkeakoulun puolelle. Henkilöstön siirto tehdään liikkeenluovutuksena. Kaikki siirtyvät ns. vanhoina työntekijöinä, mutta työehtosopimuskauden päätyttyä heihin sovelletaan ammattikorkeakoulujen työehtosopimusta. T3-hankkeessa Tampereella on tehty vastaava selvitys kieli- ja viestintäopintojen osalta, mutta päätöksiä ei vielä ole. On mahdollista, että vastaavia selvityksiä tehdään muuallakin.

Tekeillä – mutta toistaiseksi ei lausuntokierroksella – on lakiluonnos, joka sallisi kaiken tutkintoon kuuluvan koulutuksen ostamisen toisesta korkeakoulusta, kunhan tutkinnon antava korkeakoulu järjestää itse suurimman osan opinnoista. Tähän liittyen seuraavassa lyhyt yhteenveto yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen työsuhteen eroista, vaikka asia koskeekin tässä vaiheessa vielä lähinnä joidenkin kielikeskusten henkilöstöä.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen työehtosopimusten eroja

Yliopistojen opetusalan liitto YLL

Ammattikorkeakoulujen työehtosopimuksesta, erityisesti opetusmääristä ammattikorkeakouluissa, on liikkeellä epätarkkaa tietoa. Amk-TES:ssä ei ole rajoitettu kontaktiopetuksen enimmäismäärää kuten yliopistossa (1.1.2017 alkaen 396 ja 455 tuntia lukuvuodessa). Opetusmäärillä, jotka ammattikorkeakoulussa tyypillisesti ovat esim. 700–800 tuntia lukuvuodessa, ei kaikilta osin viitata samantyyppiseen ryhmäopetukseen kuin yliopistoissa. Kyseinen opetustuntimäärä sisältää myös ohjausta käytännön työhön ja voi kuvata opettajalle opetusta varten osoitettua kokonaisresurssia – sisältäen myös opetuksen valmistelua.

Ammattikorkeakouluissa on käytössä 1600 tunnin (1.1.2017 alkaen 1624 tunnin) vuosittainen työaika kuten yliopistoissakin. Eroja sopimusten välillä ovat esim. ammattikorkeakoulun 12 viikkoa aikaa, johon työnantajan ei saa kohdistaa työtehtäviä (ja jotka voi pitää lomana), sekä opetustehtävissä 5 vuoden välein kaikille kohdistuva palkankorotus.

Olennainen ero koskee työajan suunnittelua ja seuranta. Ammattikorkeakouluissa vuosittaisen työajan suunnittelu ja seuranta tehdään hyvin yksityiskohtaisesti. Kaikki tehtävät merkitään työsuunnitelmaan, jonka toteutumista työnantaja on velvollinen seuraamaan. Esimerkiksi opetuksen valmisteluun, opetussuunnitelmatyöhön, opiskelun arviointiin jne. osoitetaan opettajalle resurssi, jota hänen ei ole tarkoitus ylittää. Vain ne tehtävät tehdään, jotka ovat työsuunnitelmassa. Työn suunnittelu tapahtuu periaatteessa kuten yliopistossa, mutta on varsin yksityiskohtaista ja seuranta on huomattavasti tarkempi. Näin työnantaja oleellisesti määrittelee opetuksen laadun opettajalla osoittamiensa resurssien avulla.

OAJ:n korkeakoulupoliittiset linjaukset

Korkeakoulukentällä tapahtuu parhaillaan paljon rakenteellista kehittämistä, ja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lisääntyvä yhteistyö on lisännyt myös opetuksellista yhteistyötä. Jopa korkeakoulututkintojen jako yliopisto- ja ammattikorkeakoulututkintoihin vaikuttaa paikoitellen uhatulta. OAJ on julkaissut vaikuttamistoimintansa perusteiksi omat korkeakoulupoliittiset linjauksensa, joita YLL on aktiivisesti ollut valmistelemassa. Niihin voi tutustua (suomeksi) osoitteessa: http://www.oaj.fi/cs/oaj/Uutiset?&contentID=1408918026704&page_name=OAJ+n+korkeakoulupoliittiset+linjaukset_yliopistopaivat#return

Tekijänoikeudet yliopiston opetustyössä

Yliopistojen opetuksessa ja tutkimuksessa syntyy väistämättä teoksia, jotka nauttivat tekijänoikeuden suojaa. Kriteerit eivät aina ole yksiselitteisiä, mutta perinteisen näkemyksen mukaan teoskynnys ylittyy, kun teos on itsenäinen ja omaperäinen – eli kuvastaa tekijänsä yksilöllisyyttä. Tällaista on yleensä opetusmateriaali ja julkaistu tutkimus. Tekijänoikeus syntyy aina luonnolliselle henkilölle, ei milloinkaan yhteisölle tai työnantajalle. Jos opettaja luo teoksen (esim. oppimateriaalia), oikeudet ovat yksiselitteisesti opettajalla, ellei muuta ole sovittu.

Yliopistojen opetusalan liitto YLL

Mahdollisuus tehdä ja jaella digitaalisia materiaaleja voi nostaa yliopistoissa esiin tarpeen sopia siitä, saavatko muut opettajat tai työnantaja hyödyntää opettajan laatimaa opetusmateriaalia.

Tekijänoikeuksista vallitsee sopimusvapaus. Tekijä saa luovuttaa oikeuksia kenelle tahansa vastikkeellisesti tai vastikkeetta, millä ehdoin tahansa, kokonaan tai osittain (esim. käyttöoikeus, mutta ei muunteluoikeutta) määrääjäksi tai pysyvästi. Jos oikeudet siirretään eksklusiivisesti, tekijä ei itsekään saa käyttää luomaansa teosta. Kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että sopimusehdot ovat kohtuulliset. Jos opettaja sopii oppimateriaalin käyttöoikeuden siirtämisestä työnantajalle, hänen kannattaa mm. turvata se, että saa itse käyttää tekemäänsä materiaalia mahdollisessa sivutoimissaan.

Sopimus voi olla nimenomainen tai hiljainen sopimus (pitempään jatkunut molempien osapuolten hyväksymä tapa toimia) tai tapa toimia alalla.

Poikkeuksena on kohtuuton sopimus. Tällainen voisi esimerkiksi olla kaikkien oikeuksien vastikkeeton luovuttaminen myös niiden teosten osalta, joita ei vielä ole edes luotu. Paikoitellen työnantaja on voinut esimerkiksi liittää osaksi solmittavaa työsopimusta tällaiset ehdot. Kohtuuttoman sopimuksen ehtoa voidaan myöhemmin sovittaa tai se voidaan jättää huomioon ottamatta. Tämä edellyttää oikeusprosessin nostamista.

Opettajan työtehtäviin ei pääsääntöisesti kuulu opetusmateriaalin tekeminen työnantajalle tai työyhteisölle. Opetustyössä syntyy materiaalia, jota opettajat voivat halutessaan jakaa esimerkiksi kollegiaalisesti. Jos työnantaja haluaa käyttöoikeuksia opettajan tekemään materiaaliin, siitä tulee sopia tapauskohtaisesti tekijänoikeuksien haltijan kanssa. Työyhteisössä olisi hyvä käydä yhdessä läpi pelisäännöt tekijänoikeuksiin liittyen.

Jos sinulla on kysymyksiä liittyen tekijänoikeuksiin opetustyössä, tutkijan työssä (esim. osana tutkimusryhmää) tai muussa yliopistotyössä, voit olla yhteydessä YLL:iin tai OAJ:n tekijänoikeuksista vastaavaan lakimieheen.

OAJ:n jäsenkortti ja kalenteri

Uusittu OAJ:n jäsenkortti vuosille 2017–2019 toimitetaan tai on jo toimitettu jäsenille omana kirjeenään. Kortissa olevaa jäsennumeroa tarvitaan, kun ilmoitaudutaan OAJ:n tilaisuuksiin tai soitetaan OAJ:n palveluihin. Kortti toimii myös matkavakuutuskorttina vapaa-ajan matkoilla ulkomailla.

Vuodenvaihteessa matkustavien jäsenten tulee ottaa mukaan vanha jäsenkortti, joka on voimassa 31.12.2016 asti, ja uusi jäsenkortti, jonka voimassaolo alkaa 1.1.2017. Useassa maassa opetusalan järjestön kortilla saa alennusta tai ilmaisen sisäänpääsyn

Yliopistojen opetusalan liitto YLL

museoihin.

Monet liitot kuten OAJ toimittavat jäsenilleen edelleen paperisen kalenterin. Jos kalenteri on tarpeeton, jäsensivuilta voi ruksia pois kohdan Kalenteri.

Toivotan kaikille hyvää lukukauden loppua!

Seppo Sainio
puheenjohtaja

puh. 040 86 55 479